

פקודי ב

חשבונו על כל דבר ודבר חסר מן המשקל אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקלים ושכח ולא ה' יודע מה עשה מהם יצאה בת קול ואמרה ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ויום לעמודים לקיים מה שנאמר לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא.

ד. ה. אע"פ אז דאס וואס דער בת-קול האט עדות געזאגט „ואת האלף גו" איז געווען וועגן כסף (ניט — זהב), וויי-באלד אבער אז אידן האבן געזען אז מן השמים איז מען מעיד אויף משה'ן, האבן זיי שוין ניט געדארפט האבן א חשבון אויפן זהב.

דער ביאור' איז אבער ניט גלאטיק', ווייל: א) די ווערטער „ואת האלף ושבע מאות גו" (וואס דער בת קול האט עדות געזאגט) וועגן דעם חשבון פון כסף שטייען אין פסוק לפני דעם חשבון פון

א. אין דעם טעם פארוואס מ'גער-פינט אין דער תורה ביי מלאכת ובנין המשכן, אז משה רבינו האט געגעבן א חשבון וואס מ'האט געמאכט פון דעם כסף ונחושת' פון נדבת המשכן אבער ניט וואס מ'האט געמאכט פון דעם זהב — זאגט דער כלי יקר', אז ווי נאך מ'האט פארענדיקט אלע מלאכות המשכן (בכלל ובפרט) און אלץ וואס מ'האט געדארפט מאכן פון כסף ונחושת איז בכדי „להוציא את עצמו מן החשד" האט משה (נאך איידער מ'האט גע-מאכט די בגדי כהונה אין וועלכע ס'איז געווען זהב) געוואלט געבן א חשבון פון דעם כסף ונחושת און ער האט ניט גע-וואלט ווארטן מיטן חשבון (ביז מ'וועט מאכן די בגדי כהונה' און ערשט דאן געבן דעם חשבון פון דעם זהב צוזא-מען מיט די כסף ונחושת).

און דאס וואס ער האט ניט געמאכט קיין חשבון פונעם זהב תיכף נאכן גמר עשיית בגדי כהונה, איז ער מבאר ע"פ דברי המדרש: „כשבא משה לתת

(1) לת, כה ואילך.

(2) רק נאמר באופן כללי (לת, כד) כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקודש ויהי זהב התנופה תשע ועשרים ככר וגו'.

(3) ריש פרשתנו. וראה השק"ט כו' בראב"ע לת, כד וכן בפירושו הקצר שם. רמב"ן ורבותינו בעה"ת ריש פרשתנו. פנענ רזא. תולדות יצחק. ועוד. וראה לעיל ע' 277 ואילך.

(4) לי הכלי יקר שם.

(5) וראה ראב"ע בפי' הקצר בסופו במה שהקשה על פי „הגאון": ואך יספיק חצי ככר ומעט יותר לצפוי חמשה עשר בריחים ושתי משכנות וכן שרשרות ושתי טבעות וציץ נזר הקודש ופעמוני זהב כו' וזהב כמעשי האפוד והחושן ובשבוצם.

(6) הובא בריבנו בחי' כאן. וראה שמור' פנ"א, ו. חז"ב רכו, ב. ועוד.

(7) בהעלותך יב, ז.

(8) ולהעיר שלפי' הזהר (ח"ב רכג, א) ואוה"ח ריש פרשתנו ד"ה עוד ירצה — לא בא החשבון מפני החשד של ישראל. ואפילו לא מפני והייתם נקיים (י"א בכלי יקר כאן. וראה תנחומא כאן ה. שמור' פנ"א, ב. ביח לטו"ז סרני'ז. וראה גם מדרש לקח טוב כאן. פנענ רזא ועוד המור). וראה אברבנאל כאן עוד טעם.

(9) ויש לתרץ דברי הכלי יקר: בנוגע לשאלה הא' י"ל שמשם נתן החשבון מהכסף והנחושת ביחד ואז נתעוררה הקושיא ע"ד האלף גו' ואז יצאה בת קול כו' אלא שכמוכן בתורה נכתב כל אחד בפניו והחשבון נחושת התנופה נאמר ע"י משה לפני „ואת האלף גו" אלא שנכתב במקומו כרגיל בכ"מ בקרא.

בנוגע לשאלה הב' י"ל שרצה הקב"ה שיתן חשבון להודיענו — להורות שצריך האדם לצאת ידי שמים וידי הבריות ולתת חשבון גם אם לא נחשד בכמקומות שבהערה 8.

רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסניי".

דאס דארף לכאורה אבער האבן א הסברה נוספת: פארוואס שטייט דאס צווישן דעם פסוק „אלה פקודי המשכן גו' אשר פוקד על פי משה" און דעם חשבון „כל הזהב גו' וכסף פקודי העדה". עס האט געדארפט שטיין אדער פריער (בס"פ ויקהל), אדער נאך די פסוקים וואו עס ווערט געגעבן דער חשבון פון דעם זהב וכסף ונחושת.

ג. והביאור בזה יש לומר:

דער משכן האט געדארפט זיין שייך צו כלל ישראל¹⁴. ער ווערט אנגערופן בריש פרשתנו „משכן העדות — עדות לישראל שיתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכנתו ביניהם"¹⁵. און די נדבות פון אלע י"ג (ט"ו) דברים האט מען געדארפט אוועקגעבן באופן אז זיי זאלן אינגאנצן באלאנגען צום ציבור, ניט בלייבן שייך צו א יחיד¹⁶. און דאס איז געווארן דורכדעם וואס מ'האט אלץ געבראכט צו משה רבינו, וואס ער איז געווען דער נשיא כל ישראל, ועי'

נחושת — איז כשם ווי משה האט נאכן בתיקול ניט געדארפט געבן א חשבון פונעם זהב, אזוי האט ער אויך ניט גע- דארפט אפגעבן דעם חשבון פון נחושת! (ב) בכל אופן: אויב ס'איז געווען א בת קול בכדי צו מודיע זיין מן השמים אז משה „נאמן הוא" — פארוואס איז דאס געווען אין אן אופן (— זמן) אז ער זאל פארשפארן צו געבן א חשבון נאך פונעם זהב און ניט בזמן כזה אז ער זאל אינגאנצן ניט דארפן געבן קיין חשבון — אויך ניט פון די כסף ונחושת שהרי כלפי שמיא גליא אז מען וועט חושד זיין?

ב. ויש לומר אז „פקודי המשכן . . אשר פוקד על פי משה" איז (ניט סתם געבן א חשבון, נאך ס'איז) נוגע צו דעם עצם ענין המשכן, ובהקדים:

לכאורה, פארוואס חזר'ט דא איבער די תורה נאכאמאל בתחלת הפרשה (גלייך נאך דעם ערשטן פסוק) „ובצאלל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן חרש וחושב גו'?"¹⁷ מען ווייס דאך שוין פון פריער אז זיי זיינען געווען די עושי המלאכה?

לויט מדרשי רז"ל¹⁸, און אזוי אויך לויט פרש"י¹⁹, קומט די תורה דא לאזן וויסן אז „עשה את כל אשר צוה ה' את משה" — „אשר צוה אותו משה אין כתיב כאן אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפילו דברים שלא אמר לו (משה)

(14) פרש"י עה"פ.

(15) ועוד: זהו רק ביאור על הנאמר בפסוק הא' שבצאלל גו' עשה את כל אשר צוה ה' גו', ולא במש"נ בפסוק הב'. ואתו אהליאב גו', אף ש"ל בפסוקים שהזכיר אהליאב כאן אגב גררא דבצאלל — ראה פרש"י ויקהל לה, לד.

(16) וכמו בביהמ"ק דודו גבה הכסף מכל שבט ושבת, ולכל ישראל חלק במקום המקדש — ראה אנציקלופדי תלמודית ערך „ביהמ"ק — בעלותו". וש"נ. אלא ש"ל שבמשכן הוא יתירה מזה כדלקמן בפנים.

(17) ל' פרש"י עה"פ.

(18) דצריך למסרם לצבור יפה יפה (ר"ה ז, סע"א ואילך. וש"נ).

(10) לח, כב"כג.

(11) שכבר נאמר הן בהציווי (תשא לא, ב ואילך. ויקהל לה, ל ואילך) הן בעשייתו בפועל (ויקהל לו, א ואילך).

(12) ראה רמב"ן לח, כב דעת רבותינו.

(13) עה"פ.

זה איז די גאנצע תרומה וואס אידן האבן געבראכט געווארן נכסי ציבור.¹⁹

לאחרי ווי משה האט אפגעגעבן די נדבות המשכן²⁰ צו בצלאל ואהליאב (און כל איש חכם לב) אויף צו טאן מיט די נדבות די אלע מלאכות המשכן,

(ובפרט את"ל אז זיי האבן ניט גענו-מען קיין שכר פאר דער ארבעט²¹),

האבן זיי דורך זייער עשר באקומען א מעין בעלות אויף די מלאכות המשכן וויבאלד אז שם האומנין על המלאכה²²

(כאטש עס איז ניט אינגאנצן ארויס-געגאנגען פון בעלות של הציבור).²³

און דערפאר האט געדארפט זיין „פקודי המשכן גו' אשר פוקד על פי משה": נאך דעם ווי בצלאל וכו' האבן פארענדיקט די מלאכת המשכן, האט געדארפט זיין א פעולה (די פקידה ומנין דורך משה רבינו), אין די אלע מלאכות המשכן אז זיי זאלן אינגאנצן זיין נכסי המשכן, וועלכער איז עדות לישראל, כלל ישראל. דערמיט האט מען זיי ארויסגענומען פון דער שייכות וואס האט זיך געשאפן דורך עשיית בצלאל ואהליאב וכל חכמי לב — צו ווערן לגמרי נכסי ציבור.

[ועוד ענין: ניט נאר זייער קידוש אלס נכסי הקדש בכלל האט געדארפט זיין דורך משה רבינו, נאר אויך דער ענין מיוחד צוליב וועלכן יעדער פרט איז געמאכט געווארן האט געדארפט זיין דורך משה רבינו, און דאס האט זיך אויפגעטאן דורך דער פקידה ע"פ משה, לאחר עבודתם של בצלאל וכו'.]

און דעריבער איז די תורה מפסיק און זאגט גלייך נאכן פסוק „אלה פקודי המשכן גו' אשר פוקד על פי משה" די צוויי פסוקים „ובצלאל גו' ואתו אהליאב גו' „אידער זי רעדט וועגן דעם חשבון

(19) כי אף ש.יחיד שהתנדב משלו כשריו ובלבד שימסרם לצבור" (ראה שם) — הרי ישנו חשש שמא לא ימסרם יפה יפה (ראה יומא לה, ב תודה ניוחש שם), ומשיטא שכשהמדובר בנדבת המשכן שכ"א מישראל הביאו, גם נשים, דיש לחוש לזה, ובכל אופן, אין לומר שהמסירה לצבור בכ"א הוא בשוה. ועוד, מכיון שבנדבת המשכן קבלו גם מן הקטנים (אבות דרי"ג פיא, א בסופו) אין לומר שימסרם לצבור יפה יפה.

ולהעיר ממרזל שקטן קונה ואינו מקנה (ראה שו"ע חור"מ סט"ז, ושי"ן, ואכ"מ). ולכן בכדי שיעשו נכסי צבור לגמרי הוא ע"י משה, שגם הוא ככל הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכלי (רשי חוקת כא, כא), והוא מלך (רמב"ם הל' ביהביח פ"ו ה"א), ש"לכו הוא לב כל קהל ישראל (רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו), ולכן דוקא ע"י משה נעשה נכסי ציבור בשלימות, — וי"ל שהוא ע"י שעי המלך והנשיא נעשים כל ישראל בגדר ציבור (ראה שר"ת הרשב"א ח"א סי' קמח: המלך כצבור שהצבור וכל ישראל תלוי בו).

ועוד: זה שיחיד יכול להתנדב ולמסרם לצבור הוא לאחר שישנה מציאות הציבור ונכסי (הקדש ו) צבור (בביהמ"ק), אבל בנדוד הוצרך לחשוש כל עיקר ענין התאחדות הציבור בתרומת המשכן, וזה נעשה ע"י משה.

(20) ראה ויקהל לו, ג.

(21) ראה פנים יפות ריש פרשתנו ד"ה איתא בילקוט. ועוד.

(22) ראה צפני"ן ע"ה ויקהל לו, א. ו. וגם לפמ"ש שם ע"ה"פ תשא לא, ג הרי עכ"פ בנוגע לאהליאב שי"ך דאומן קונה בשבח כלי, כמ"ש שם.

(23) והיינו גם להמ"ד דאין אומן קונה בשבח כלי (ראה ב"ק צח, ב ואילך. רמב"ם הל' שכירות פ"י ה"ד. שו"ע חור"מ סט"ז, ס"ב. ש"ך שם סק"ג. וראה בפרטיות בזה אנציקלופדי תלמודית בערכו. ושי"ן) — הרי עכ"פ י"ל דשמו עליו. ראה בצפני"ן שצוין בהערה שלפניו.

ועפ"ז מובן דאף שהאומנין יכולין לגדב הן מלאכתן והן השכר שלהם (ראה פנים יפות שם) הרי עי"ז לא נתבטל לגמרי שם האומן. משא"כ כשמקבלין שכר. ולהעיר מלקי"ש ח"י ע' 62 ואילך (בזה שאברהם ודוד שלמו כסף מלא דוקא).

ד. דאָס אַלץ איז בנוגע צו מלאכת המשכן. בנוגע אַבער צו בגדי כהונה גע-
פינט מען אַז גלייך בשעת הציווי למשה
וועגן די בגדי כהונה, „ואתה הקרב
אליך“ זאָגט רש"י „לאחרי שתגמור
מלאכת המשכן“. ד.ה. די בגדי כהונה
ועשייתן (וואָס דורך בגדי כהונה ווערט
דער „לקדשו לכהנו לי“ פון אהרן¹
ובניו) איז ניט באמצע, אָדער בכלל פון

פון כל הזהב גוי' און דעם חשבון פון
כסף ונחושת וכו' —

דערמיט איז מוסבר דער תוכן און
דער צורך פון דער פקידה שעל פי
משה².

24) ומה שהפקידה היתה רק בנוהב (וכסף
ונחושת ולא כשאר עניני המשכן (קרשים יריעות
וכיו"ב) — יש לומר שהוא ע"ד קניית כל הבית ע"י
(קביעת) השער (ב"ב גג, ב. טושי"ע ח"מ סקצ"ב
ס"ג), המפתח (רש"ב"ב נג, א ד"ה והשתא. אבל
ראה טושי"ע שם ס"ב ובני"כ שם. וראה שו"ע אדה"ז
א"ח סתמ"ח ס"א: במקום שנוהגין כ"ר. שם ס"יג);
נעילת הדלת במפתח, עשה מנעול לדלת (כהד"עות
בטושי"ע שם ס"ג) — כן אפ"ל גם בכתלי וגג
(קרשים וכו') המשכני ע"י יתדות המשכן והחצר,

ובזה ה"ר פקידה. יי. ואכ"מ.

25) תצוה כח, א.

26) שם, ג ובפ"ש.

פרטית — כי המזבח הוא עיקר ענין הבית, וכלשון
הרמב"ם (ריש הל' ביהב"ח). „מעט לעשות בית לה'
מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות“ ונראה לשונו
בטה"צ שם. וראה מניח מצוה צה (נדבאל מזבח אינו
קרוי בית המקדש כי עיקר מקדש להקריב קרבנות),
ובהמובא בלקו"ש ח"א ע' 122 הערה 47). ומפורש
(בנדר"ד) בנוגע למזבח „מה מזבח משל ציבור כו'
(מנחות כב, א. תי"כ ויקרא א, ה. וראה ר"ש משאנץ
שם). אף דכל המקדש ומקומו שייך לצבור (כנסתן
לעיל הערה 16. וראה ובח"ס קטן, ב ובפ"ש שם.
ספרי נשא ו, כו בסופו. ועוד). וראה פרש"י יתרו כ,
כא בנוגע למזבח. שתהא תחילת עשייתו לשמ"י.
וראה מכילתא שם. צפעני על הרמב"ם הל' חרומות
פ"א ה"א"ב (ד, ב). וראה לקמן הערה 42. ואכ"מ.

(**) ומה שלא די בזה שהביאו את המשכן אל
משה, „האכל ואת כל כליו גוי' (פרש"י) לט, לג
ואילך, והוא הדין את המשכן בפועל, והביא כל
הכלים אל מקומם כו' כאשר נצטווה (שם מ, ב
ואילך) — יש לומר, כי בהמשכן הוצרך להיות
לגמרי נכסי ציבור — בכל פרט וזמן שבו, גם
בהיותם חלקי המשכן בפ"ע. וע"ד מ"ש בצפ"נ
עה"ת (ויקהל לה, י) דכל פרט ופרט מהמשכן הוה
מצוה ולא כבב"המ"ק ולכן קי"ל (כמקדש) בונין
בחול כו' אבל משכן שאני דזה גופא מצוה. ע"ש
(ובהנחמן שם).

(*) ועצמו בכלי המשכן שלא היתה בהם פקידה
פרטית, אלא שמהוב שבהם) נכללו בחשבון הכללי
של הזהב העשוי למלאכה (מנורה וכפורת — זהב
טהור. הארון והשלחן והמזבח הפנימי — מצופים
זהב).

ואולי גם בזה יש לומר (כפ"נס ההערה) כי הם
פרטים וחלקים דהמשכן ולכן „נקיט" אנ"ב יתדות
המשכן וכו' — (הפקידה פרטית דכסף ונחושת).
ובפרט דעת הרמב"ם (סה"מ מ"ע כ, וראה שם
שרש יב) דהכלים כלם מחלקי המקדש והכל יקרא
מקדש ונכלל בהמ"ע ד"ועשו לי מקדש" (וראה
בארוכה לקו"ש ח"א ע' 116 ואילך. לקו"ש ח"א ע'
252 ואילך).

ומה שהוצרכה להיות פקידה כללית בנוגע להזהב
(דהכלים), משא"כ בנוגע היריעות כו' לא היתה
פקידה כלל (דדווקא גדול לומר דפקידתם ע"י
הקרשים שלהם) — יש לומר, כי הכלים הם עכ"פ
ענין בפ"ע, כלי המקדש (אלא שלדעת הרמב"ם הם
בכלל המ"ע דועשו לי מקדש), משא"כ היריעות כו'
הם חלק מגוף הבית עצמו. ועד"ז בנוגע להקדש
— נוסף (ועיקר) שאדניהם (המעמיד שלהם) נפקדו.
ועפ"ז מוכן ג"כ מה שבנוגע ל-מזבח הנחושת ואת
כל כלי המזבח (פרש"י לה, ז) היתה פקידה

(*) אלא שבוה י"ל דאינו שייך לכאן, כי בני
ישראל לא היו יכולים להקימו (תנחומא ופרש"י
שהובא לקמן הערה 41). ועוד: גם משה לא הקימו
בכחו כ"א „עשוק אתה בידך נראה כמקימו וזוא
נוקף וקם מאליו“ (ל' רש"י שם. ועד"ז בתנחומא).

(*) להעיר מלקו"ש ח"א ע' 310 ואילך. וש"נ) —
שלדעת הרמב"ם ציפו הכלים מבטל דין טומאה
שעל הכלים עיי"ש.

איז אינגאנצן שייד לכלל ישראל, אן קיין שום שייכות צו יחידים (שבישראל, אפילו ניט א שייכות דורך עשיית המלאכה, כנ"ל).

משא"כ די בגדי כהונה, וואס זיי זיינען ניט קיין חלק פון מלאכת המשכן נאר נוגע צו עבודת הכהנים, איז כאטש אויך בא זיי איז דער דין אז זיי דארפן זיין פון ממון ציבורי, איז אבער אין דעם ניטא די הדגשה אז זיי זאלן ניט האבן קיין שום שייכות צו די עושי המלאכה.³² ווייל זייער מציאות איז ניט קיין חלק פון „משכן העדות“ — מלאכת המשכן.

ועפ"ז יובן ויומתק וואס מען געפינט א חילוק אין דער נדבה: ביי נדבת המשכן שטייט אז מען האט עס אלץ גע-בראכט צו משה'ן, און בצלאל, אהליאב און כל איש חכם לב האבן דאס גענו-מען „מלפני משה“.³³ משא"כ דער זהב און תכלת כו' פון וואס מ'האט געמאכט די בגדי כהונה, כאטש דאס איז געווען „מתרומה המקודשת לשמי“,³⁴ זאגט אבער דער פסוק „והם יקחו את הזהב“³⁵, „אותם חכמי לב שיעשו הבגדים יקבלו מן המתנדבים את הזהב ואת התכלת לעשות מהן את הבג-דים“.³⁶

(32) ראה יומא שם. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ח ה"ו. וראה אוה"ח תצוה כח, א בסופו.

(32*) וכן אי' צלשול (בתכלית) החשש שלא נמסר יפה יפה" (וראה נ"כ הרמב"ם שם), שלכן לא הוצרכו להביא נדבה זו למשה (כדלקמן בפנים) — ראה לעיל הערה 19.

(33) ויקהל לו, כ"ג. וראה ראב"ע שם, ג שגם מה שהם הביאו עוד נדבה בבוקר בבוקר הביאו אל משה. וראה רמב"ן שם.

(34) פרש"י תצוה כח, ד בסופו.

(35) תצוה כח, ה.

(36) פרש"י שם. וראה ראב"ע, רמב"ן וחוקניו שם. וראה ב"ב ח, ב. ירושלמי שקלים פ"ה ה"ב.

מלאכת המשכן. זייער עש' דארף זיין דוקא „לאחר שתגמור מלאכת המשכן“.³⁷

ויש לומר הדיוק בזה: די חלות הקדושה פון לכהנו לי (במשכן)³⁸ קען זיין נאר ווען ס'איז דא די מציאות פון אן ארט וואו עס קען זיין „ושכנתי“, ובמילא — ווערט אפשריות המציאות פון לכהנו לי, פון כהונה — לשירות, ערשט דע-מאלט קען זיין „לקדשו, להכניסו בכהונה ע"י הבגדים“.³⁹ בשעת אבער ס'איז נאך ניטא די מציאות פון א מקום לשרת, איז ניטא דער ענין פון סוג כהן וקדושת כהן דמשכן⁴⁰ (און לבישת בגדים וואס איז א פרט און איז משלים כהונתם)⁴¹:

עד"ז איז בשייכות צו עשיית הבגדים: מציאות עשיית בגדי כהונה איז אחרי ווי עס איז דא גמר מלאכת (מציאות) המשכן.

ועפ"ז יובן וואס עס האט ניט גע-דארפט זיין „פקוד“ (אויך) בנוגע דעם (חלק ה)זהב וואס פון אים האט מען גע-מאכט די בגדי כהונה:

דער תוכן ופעולת „פקודי המשכן“ איז, כהמשך הכתוב — ווייל ער איז „משכן העדות“, כנ"ל „עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם“. ובמילא איז נוגע אז מלאכת המשכן אין וועלכן „השרה שכינתו“ זאל זיין א הקדש וואס

(27) ראה גם כלי יקר ד"ה המשכן משכן בארוכה.

(28) קדושה חדשה: הקרב גר מתוך בני לכהנו לי.

(29) פרש"י תצוה שם.

(30) להעיר דאן כהן ובגדי כהונה בכמת יחיד (זבחים י"ב, ב. ועוד).

(31) וכידוע השק"ט באחרונים (אתון דאורייתא כלל יט. בית האוצר מערכת ב כלל יו"ד) אם הבגדי כהונה הוי לצורך כהנים (שאנו נעשה כהן בלי הבגדים) או דהוי לצורך גוף העבודה.

ו. וייל נאך א טעם פארוואס עס איז פארבונדן מיט משה דוקא:

דער אויפטו פון משכן אויף די אנדערע מקדשות איז אין דעם וואס ער איז א נצח, ווי די גמרא זאגט⁴² משנבנה מקדש ראשון נגנו אהל מועד קרשיו קרסיו וברחיו ועמודיו ואדניו. און דער טעם דערויף איז, ווייל דער משכן איז מעשה ידי משה, איז ניט שייך ער זאל בטל ווערן.⁴³

און דעריבער האט בכל פרט ופרט של העשי' געדארפט זיין די פקידה על פי משה נאך זייער עשי', בכדי עס זאל זיין אן ענין נצחי.

משא"כ די בגדי כהונה איז דאך ענינם ניט אז די בגדים זאלן בלייבן נצחיים

ה. ע"פ הג"ל וועט אויך צוקומען א תוספת ביאור פארוואס דער ענין האט זיך אויפגעטאן ע"י משה דוקא — אע"פ וואס דער ענין פון מוסרו לציבור יפה יפה⁴⁴ בכלל איז דאך אויך ווען מען גיט אפ די זאך צו א גזבר וכי"ב:

דאס איז ניט נאר מצד דעם ענין הנשיאות של משה⁴⁵, נאר (אויך) מצד דעם וואס משה מצד עצמו האט ניט גע' דארפט אנקומען צו דער כפרה שעל ידי המשכן: און ווי גערעדט שוין א מאל⁴⁶, אז משה איז געווען דער איינציקער וואס האט ניט געהאט קיין שייכות ח"ו צום חטא העגל, אפילו ניט באופן פון 'יש בידו למחות'. ובמילא האט ער ניט געדארפט אנקומען צו דעם ענין פון משכן העדות, 'עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל'.

און דעריבער, אלע אנדערע אידן, מצד דעם וואס זיי האבן געמוזט אנקומען צום משכן לכפרה, ווערט דורך זייער התעסקות בעשיית המשכן א שייכות פון די דברים שנעשו על ידם מיט זיי, די עושי המלאכה, ובמילא פעלט דאן איז דער שלימות פון הקדש אלס נכסי ציבור. ובכדי אז ס'זאל ווערן נכסי ציבור בשלימות (אויך לאחרי עשייתם), האט עס געמוזט זיין ע"פ משה דוקא. ביז אז אויך הקמתו איז גע' ווען דורך משה דוקא, 'ויביאו את המשכן אל משה גר'⁴⁷, מ'האט אלץ גע' בראכט צו משה'ן און דוקא על ידו איז אויפגעשטעלט געווארן דער משכן⁴⁸.

(42) סוטה ט, סע"א. ולכאורה פ"י דרך המשכן עצמו — בכל פרטיו — נגנו, ולא הכלים... (ומתורצת קושיית תוס' שאנץ שם). ומוכרח הוא בלא"ה, דהרי מנורת ושלחן וכו' דמשה היו במקדש, ולא נגנו. — והוה לכאורה דלא כפנים. ואכ"מ.

(43) וראה צפצפי עה"ת ר"פ תרומה. לקו"ש חט"ז ע' 465 ואילך.

(*) תוספתא סוטה פ"ג, וראה גם תדבאר פ"ח. מדרש לקח טוב בשלח טו, יז. פרשתנו לט, מג. (***) אבל באבות דר'נ פמ"א, יב: דברים העשויין ונגזזין אלו הן אהל מועד וכלים שבו וארון שבו כו'. ובמכילתא יתרו כ, כא בנוגע למזבח הנחשת. ב"ים שנבנה זה (מזבח של שלמה) נגנו זה. וכן מפורש ברש"י מלכים ב (טז, יד). וברש"י מלכים א (ו, כ בסופו) דמזבח הזהב של משה נגנו (וראה בארוכה אוה"ח תרומה כה, יוד).

בבמדבר (פט"ו, יוד בסופו) ותנחומא (בהעלותך ו בסופו) מפורש. ולפיכך כשחבר ביהמ"ק נגנו המנורה כו'. ומוכח שם דהמדובר במנורה של המשכן. אבל שם מפורש כ"ל כשחבר ביהמ"ק לא כשנבנה ביהמ"ק כסוטה שם.

— ובכל אופן מדרשות חלוקות בכמה פרטים וארון יוכיח.

(37) יומא שם.

(38) ראה לעיל הערה 19.

(39) נדפס לעיל ע' 258 ואילך. וש"נ.

(40) פרשתנו לט, לג ואילך.

(41) תנחומא פרשתנו יא. מרש"י ע"פ שם.

ח. דער פירוש הנ"ל אין „פקודי“ — מלשון „חייב אדם לפקוד את אשתו“ — איז ניט קיין באַזונדערער פירוש פון פירוש הפשוט (מלשון מנין וחשבון), נאָר זיי זיינען תלוי זה בזה: ווי אַזוי האָט זיך אויפגעטאָן די „פקידה“ און יחוד פון משכן מיט משה רבינו — איז דאָס דורך ענין המנין.

וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים: לכאורה זיינען די צוויי פירושים הנ"ל אין „פקודי“ — מנין און יחוד — פירושים הפכיים: „מנין“ איז די דרגא הכי חיצונית ותחתונה פון דער זאך, ועוד — זי איז מדגיש די הגבלה פון די זאכן וועלכע מען ציילט, לא פחות ולא יותר. משא"כ דער ענין פון „פקידה“ יחוד ווייזט אויף אַ התאחדות הכי פנימית ביו אַז והיו לבשר אחד⁴⁹, המשכה וואָס איז למעלה ממדידה והגבלה. ביו אַז דורך דעם ווערט נמשך דער כח האִס למטה⁵⁰.

וויבאלד אַבער דאָס זיינען צוויי פירושים אין דעם זעלבן וואָרט, איז פאַרשטאַנדיק (ווי גערעדט כמה פעמים⁵¹), אַז (נוסף ע"ז וואָס זיי זיינען הפכיים זמ"ז — זיינען זיי אויך (וג"ז עיקר)) שייכים ותלויים זה בזה.

והביאור בזה: אין דעם באַשטייט דער אויפטו פון משכן — וואָס מען נעמט דברים מוגבלים דוקא, און אין דעם גבול איז מען ממשך דעם בלי גבול⁵², ביז באופן פון ושכנת⁵³. וכפשוט הענין: פריער האָט מען געבויט דעם משכן, און

לדורות, זיי זיינען נאָר אַ פרט (מוכרח) אין דעם לכהנו פון די כהנים העובדים בביהמ"ק. געפינט מען ניט באַ זיי⁵⁴ אַז נגנזו צוואַמען מיט'ן אוהל מועד קרשיו כר"י, דעם ענין הנצחיות.

ז. וייל אַז דער ביאור הנ"ל אין דעם אויפטו פון „פקודי המשכן“ . . על פי משה — אַז דער מנין ע"פ משה האָט אויפגעטאָן דעם קשר צווישן דעם משכן וכליו צו משה'ן — איז אויך מתאים מיטן פירוש הפנימי אין „אלה פקודי המשכן“, ווי דער אַלטער רבי איז מבאר אין דער „חסידישער פרשה“ פון דער וואָך — אין לקוטי תורה⁵⁵:

ער זאָגט דאָרט, אַז דער פירוש פון „פקודי המשכן“ . . פוקד על פי משה איז פון לשון „חייב אדם לפקוד את אשתו“, ווייל „היחוד נק' פקידה“ (אַז דורך „פקודי המשכן“ . . פוקד על פי משה איז געוואָרן דער יחוד פון ו"ה — יחוד ז"א און מלכות, און דערנאָך דער יחוד פון י"ה).

וייל אַז דאָס איז אויך (נשתלשל מזה), אַז דורך „פוקד על פי משה“ איז געוואָרן אַ יחוד צווישן דעם משכן מיט משה'ן, עס איז געוואָרן איין זאך מיט משה רבינו, כנ"ל באַרוכה.

(44) ולהעיר ממדול דשמיר ה' מוכרח בעשיית ביהמ"ק ע"י שלמה (סוטה מח, ב. גיטין סח, א).

(45) אכל כאבות דרינ שם: דברים העשויין וגו' וזו ואלו הן . . ונגדי כהונה. והכוונה שם לבגדי כהונה של המשכן, שהרי בא בהמשך לכל הדברים שבמשכן (אוהל מועד וכלים שבו וארון ושכרי לוחות וצנצנת המן והמטה ומקלו של אהרן שקדרי ופרח'ר).

(46) ד, סע"ג ואלך. וראה לקוטי לוי' הערות לזהר ח"ב ריש פרשתנו.

(47) 'במות סכ, ב.

(48) ולהעיר מהמבואר אשר משה ומשכן — הם ת"ת (ז"א וז"ל) (ואוה"ז פרשתנו ע' בירלח) ולמעלה מזה חויב (ראה שם ע' בירמ).

(49) בראשית ב, כד. ומדוריל עה"פ.

(50) לקרית שה"ש מ, א. וראה בארוכה ד"ה שמח

תשמח תרנ"ז ע' 5 (בסה"מ תרנ"ז ע' קעז) ואלך.

(51) ראה לקרית ח"ג ע' 782.

(52) ראה לקרית חט"ז ע' 477. וש"נ.

אין דעם, אָז ניט נאָר איז אין דעם מקום הארון געווען גילוי שכינה (וואָס איז אינו מן המדה), נאָר דער מקום הארון גופא איז געווען „אינו מן המדה“. נאָכ-מער: דוקא בשעת דער ארון איז גע-ווען אין אַ מדינה ובכל הפרטים (אורח, רוחב, קומה) — אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו — איז ער (בבת אחת) געווען „אינו מן המדה“⁵⁷

דער אויפטו פון משכן איז, אָז דער גבול גופא איז בלי גבול.

און דאָס איז די שייכות צווישן די צוויי פירושין אין פקודי: משה רבינו האָט געמאַכט דעם גענויעם חשבון פון נדבת המשכן, און דער חשבון גופא (וואָס משה רבינו האָט געציילט) האָט אויפגעטאָן די פקידה ויחוד, די המשכת השכינה וקדושה וואָס איז העכער פון גבול כאופן של יחוד מיט דעם גבול — כולל, אָז דער גבול ווערט נצחי.

(משיחות ש"פ פקודי תשכ"ה,
ש"פ ויק"פ תשמ"ג)

דערנאָך האָט זיך אויפגעטאָן די השראת השכינה מלמעלה — „וכבוד ה' מלא את המשכן“⁵⁸ ביז אין אַן אופן אָז „ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן גר“⁵⁹.

און די צוויי הפכים זיינען מרומז אין די צוויי פירושין אין „פקודי“: פקודי מלשון מנין — וואָס משה רבינו האָט געציילט און געמאַכט דעם חשבון פון די נדבות המשכן — ווייזט אויף דעם גבול שבמשכן: און „פקודי“ מלשון פקידה ויחוד — אויף דער המשכת הבלי גבול (אין גבול).

ט. דער פנימית'דיקער פירוש אין די צוויי הפכים הגיל אין „פקודי“ איז ניט נאָר אָז אין משכן זיינען געווען ביידע הפכים — גבול און בלי גבול — נאָר נאָכמער: אָז ביידע זיינען געוואָרן איין זאך: דער גבול גופא (פון משכן) איז ניט בטל געוואָרן פון זיין הגבלה, וביחד עס זה געוואָרן (איין זאך מיטן) בלי גבול.⁶⁰

און ווי מ'האָט געזען בגלוי אין דעם ארון — וואָס דאָרטן איז געווען עיקר המשכן, מנוחת השכינה — אָז „מקום ארון אינו מן המדה“⁶¹. איז דער פירוש

(53) פרשתנו מ, לד-לה.

(54) מ, לה.

(55) ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 904 ואילך.

(56) יומא כא, א. וש"נ.

(57) ראה לקו"ש ח"א ע' 319 ואילך.

(58) להעיר מזהר ואוה"ח שנשמנו לעיל הערה 8 בתחלתה.

פקודי ג

נאכמער: פריער אין פ' תצוה, וואו די תורה דערציילט דעם סדר פון חינוך הכהנים אין די שבעת ימי המילואים, שטייט בפירוש⁸ „ואת בניו תקריב והלכתם כתנות וחגרת אותם אבנט גו' וחבשת להם מגבעות גו'": ועד"ז ווייטער אין פ' צו', וואו עס ווערט דערציילט ווי משה רבינו האט מקיים געווען דעם ציווי בפועל, שטייט: „וילבישם כתנות ויחגור אותם אבנט ויחבוש להם מגבעות" — פארוואס בפרשתנו, ווען דער אויבערשטער האט אנגעזאגט דעם סדר (און זמן) פון הקמת המשכן וחינוך אהרן ובניו — שטייט נאך „והלכתם כתנות חגורות"?

דאס איז א שאלה אין פשוטו של מקרא און מען געפינט ניט לכאורה אז רש"י זאל די שאלה באווארענען.

ב. דער רמב"ן¹⁰ פארענטפערט די שאלה, אז „קצר בענין לבישת אהרן ובניו" שאמר והלבשת את אהרן את בגדי הקודש ובבניו אמר והלבשתם כתנות, כי כבר אמר צוה¹² ה' אותו בפרט בסדר לבישתם, ולא בא עכשיו אלא לסדר לו שעת הלבשה שתהי' אחר הקמת המשכן כולו, והזכיר כתנות שבהן יתחיל הלבשה".

א. שוין גערעדט פיל מאל, אז רש"י בפירושו על התורה שטעלט זיך אפ (און איז מפרש) יעדער ענין אין וועלכן עס פעלט ביאור לויט פשוטו של מקרא [און ווי ס'איז מובן דערפון וואס אין די ערטער וואו רש"י האט ניט קיין הסברה אויף אן ענין אין פשוטו של מקרא, שרייבט ער „איני יודע"² וכיו"ב].

און דערפאר, בשעת עס איז פאראן אן ענין וואס זעט אויס שווער לויט פשט הכתובים און רש"י באווארנט עס ניט, מוז מען זאגן איינס פון די צוויי — אדער אז ע"פ פשוטו של מקרא איז דאס מלכתחילה קיין קשיא ניט, אדער אז דאס איז מוסבר לויט א פריערדיקן פירוש רש"י.

עפ"י דארף מען האבן א ביאור בפרשתנו, וואו די תורה דערציילט בפרטיות דעם (זמן און) סדר פון הקמת המשכן, און דערנאך שטייט — „והקרכת את אהרן ואת בניו גו' ורחצת אותם במים. והלבשת את אהרן את בגדי הקודש גו' ואת בניו תקריב והלבשת אותם כתנות".

שטעלט זיך גלייך די תמי': די בני אהרן האבן דאך געהאט ארבעה בגדי כהונה — כתונת ואבנט ומגבעות ומכנסיים; פארוואס שטייט דא אז משה זאל זיי מלביש זיין בלויז כתנות?

(7) כט, א ואילך.

(8) שם, ח"ט.

(9) ח, יג.

(10) פרשתנו מ, ב (דיה תקים בסופו).

(11) כמו שקצר בענין סדר הקמת המשכן, מפני שכבר הראה אותו ההקמה במראית העין (רמב"ן שם).

(12) בכת"י „וצוהו" — במקום „צוה ה' אותו" (הוצאת שעוועל).

(1) ראה ס' כללי רש"י (כפר חב"ד, תשמ"מ) ע' 32 (בהוצאת תנש"א — ע' 68). ועוד.

(2) נסמכו בלויש ח"ה ע' 1 בבוה"ג.

(3) או שהענין מבואר (ומתורץ) בהמשך הכתובים (פירושי רש"י) באותו הענין.

(4) מ, א ואילך.

(5) שם, יב"ד.

(6) תצוה כה, מ ובפרש"י. ועוד.